

Demirbas No: 004866
Yer No: m4866
(Makale)

İZMİR KÜLTÜR SANAT VE EĞİTİM VAKFI (İKSEV)

**BİRİNCİ ULUSAL KÜLTÜR KONGRESİ
"DEMOKRASİ KÜLTÜRÜ ve GLOBALLEŞME"**

3 - 5 Kasım 1997

İZMİR

***2000 YILINA GİRERKEN
KÜLTÜR VARLIKLARININ KORUNMASI***

**YENİ YÜZYILDA
DÜNYANIN KÜLTÜREL GÜNDEMİNDE
ÜLKELERİN KONUMLARININ ÖNEMİ**

**Prof. Dr. Metin SÖZEN
ÇEKÜL Vakfı Başkanı**

Devrim niteliğinde değişikliklerin yeni bir yüzyılın başında yoğunlaşması, büyük hızla gündem oluşturması, sık rastlanır bir olgu değildir. Oysa 21. yüzyıla akarken, büyük zaman dilimi içinde geliştiğini gördüğümüz yeniliklerin, bir ömrün kısa aralığı içine sığdırılması, çok olağan bir süreç olarak gözükmemektedir.

Bu nedenle dünyada her bireyin, değişik coğrafyalarda yaşamını sürdüren her toplumun, dönün değer yargıları ve zaman anlayışı içinde gününü ve geleceğini tasarlaması git-tikçe güçleşmektedir. Bunun somut göstergesi, sık sık kullandığımız sözcüklerdir.

İçini nasıl doldurduğumuz zaman zaman açıklık kazanmasa da, "küreselleşme", "süreklilik" gibi kavram ve sözcükler, hep dünya için yeni bir kimlik arayışının işaretlerini ver-mektedirler.

Yeni kavramlar, hızla gelişen yeni teknolojiler, bilimin sınırlarının aralıksız zorlanması ve boyutlandırılması, bireyleri-ulusları-dünyayı kendilerini yeniden tanımlamaya itmektedir. Bütün bu başdöndürücü gelişmelerde nelere tutunacağını arayan bireyler-toplumlar, geçmişteki yöntemlerle sağlıklı sonuca ulaşacaklarından kaygı duymaktadırlar.

Gelişmelerin önünde sürüklenen bir varlık olmayı içlerine sindiremeyenlerin çok olduğu coğrafyalara bakıldığında, ipucu niteliğinde temel bazı verilere ulaşmak mümkün olmaktadır. Düşüncenin, uygarlığın yoğun ve kesintisiz sürdürüldüğü coğrafyalar, gününü ve geleceğini de doğru çözmek istemektedir. Bu yoğun birikim, çözümleri alternatifli kılmakla, yeni kavramların içini doldurmada kolaylık sağlamaktadır. Burada soru işaretli bir durum için Türkiye örnek gösterilebilir.

Türkiye, günümüz ve gelecek açısından ulaşılması güç çeşitliliğe dayanan coğrafyası, düşünce tarihinin, uygarlık tarihinin odak noktalarının başında gelen bir geçmişle yüklü coğrafya olmasına karşın, buna uygun 21. yüzyıla hazırlanmamaktadır.

Bu özel coğrafyanın birikimi süreklilik ister...

Birikimli, köklü uygarlık ürünlerinin yaşandığı, yaşatıldığı dünyanın bu özel topraklarında

bugün, "küreselleşme", "çeşitliliğe dayanan yeni kimlik arayışları" en sağlıklı ortama sahip olmasının olanaklarını kullanarak tartışılmamakta, bugün ve gelecek adına gündeme egemen olacak yoğun girişimler boyutlanamamakta süreklilik kazanamamaktadır.

Oysa yarın bireyleri kimliksiz kılacak boyutta yeni gelişmeler dünyaya egemen olmaya başladığında, tarihin her döneminde "doğa ve insan" varlığını sonuna kadar zorlayarak boyutlandırmasını bilmiş bu toprakların insanları, kendi konumlarını nasıl belirleyecekler?

Gerçekten bugün Türkiye'de her birey artık gecikmeden bir karar noktasına ulaşmak zorundadır. Büyük uygarlıkların kök saldıği bu topraklarda dünü bugüne, bugünü geleceğe zenginleştirerek aktaracak yolu, diğere tüm coğrafyalardan daha kolay bulacak bir birikimin üstünde oturmanın sorumluluğuyula, kararlarını sağlıklı almak zorundadır.

Burada herkes, her seçen - seçilen insan önce birey, sonra "Türkiyeli" ve "Dünyalı" olarak "kesintisiz bir süreklilikten" yana olmalıdır. Çünkü geçmiş birikim, bunu bizlere zorunlu kılmaktadır. Bu aynı zamanda dünya için de onurlu, varlık nedenimizi unutturmayan "yeni bir gündem" demektir.

Dünün tüm değerlerini ve birikimlerini savruk, süpürücü biçimde kendi elleriyle yokeden bu özel coğrafyanın bireyleri, yarının acımasız gündemine boyun eğmeyi şimdiden kabullenmiş olacaktadırlar. Bu sonuç, bu özel coğrafyanın sonu anlamına gelecektir.

Büyük birikim dünyanın yeni gündemini sağlıklı oluşturabilir...

Oysa dün binlerce yılda ulaşılan değerlere günümüz insanı, kısa yaşamı içinde ulaşabilmektedir. Bu hızlı, başdöndürücü ortamda uluslar artık 21. yüzyıl için "yeni bir gündem" oluşturmak zorundadırlar. Özellikle teknolojik gelişmelerin inanılmaz, yadsınamaz varlığı da dikkate alındığında, insanı insan kılan değerlerin sorunsuz, zenginleştirilerek yaşatılması, 21. yüzyıl dünyası için çözülmesi gerekli bir gündem yaratmaktadır. İnsanoğlu bir yandan "Merih'e giderken" yola çıktığı dünyasını acaba hangi köklü sorunlar beklemektedir? Bu sorunlar içinde "Türkiye'nin" gelecek gündemi hangi öncelikleri içermelidir?

Gerçekten dünya kadar Türkiye'de de her bireyin üç yıl sonra gireceğimiz 21. yüzyılda konumumuzun ne olacağını her sabah kendisine soracağı bir geleneği başlatması gerekir. Kuşkusuz bu soruların önceliklerinin Türkiye için önemi büyük. Çünkü dünya coğrafyasına tarafsız bir gözle bakıldığında Türkiye'nin özel konumunun O'na getirdiği sorumlulukların büyüklüğü kendiliğinden anlaşılır. Doğanın, kültürün bu kesişme noktası, odaklandığı nokta 21. yüzyılda da önemini koruyacak nitelikte gözükmektedir.

Türkiye'nin kimliği sorulara kalıcı cevaplara ulaşmaktan geçmektedir...

Bu düşüncelerin ışığında, kendimiz ve Türkiye için birbirine bağlı soruları acaba şu sırayla sorabilir miyiz:

- 21. yüzyıla akarken Türkiye'nin "doğası" kendini taşıyabilecek mi? Özelliklerini koruyabilecek mi? Dünya için taşıdığı sorumluluğu sürekliliğe dönüştürebilecek mi?
- 21. yüzyılda Türkiye "kültürel mirasını" koruyarak dünyanın yeni kimliği içinde kendine özel bir yer aralayabilecek mi? Bunu sağlamada bugün hangi önlemleri almaktadır?
- "Doğa" ve "kültürel mirasa" dayalı bir eğitim düzeni oluşturmada 21. yüzyıl için Türkiye hazırlık yapmakta mıdır? Bu kimlikli bir ulus için hangi girdileri içermektedir?
- Bu başdöndürücü gelişmeler içinde "doğa", "kültür", "eğitim" öncelikli "yeni gündem" nasıl bir örgütlenmeyi kaçınılmaz kılmaktadır? Bunun önlemini Türkiye daha şimdiden almakta mıdır?
- 21. yüzyılda Türkiye oluşturduğu yeni gündemi küreselleşen dünyaya nasıl tanıtacaktır? Büyük gelişmeler içinde eriyip gidecek mi, yoksa varolan kimliğini güçlendirerek onlara farklı bir gündem önerebilecek midir?
- Sonuçta küreselleşen dünyada bu sorulara güçlü cevap alamazsak, Türkiye 21. yüzyılda hangi niteliklerle varlığını sürdürecektir?

İnsan - doğa - kültür öncelikli yeni bir tasarım ve örgütlenme, bu özel coğrafyayı yeterince ağırlıklı kılabilir...

Küreselleşen dünyada önce kendimizi sağlıklı ölçmemiz gerekir. Neyi, nerede, hangi nitelikte ve öncelikte yapacağımıza karar verdiğimiz zaman, biraz önce sıraladığımız sorularımız büyük bir hızla anlamlı ve kalıcı cevaplara ulaşır.

Bu ülkenin, varolan birikimini ve gücünü yeterince yaşama geçirebilmesi için, tüm değerlerini alt alta sıralaması gerekir. Bunların gelişen ve değişen dünyayla ilişkilerinin soğukkanlı değerlendirilmesi sürecinde ise, özel bir coğrafyanın olanaklarının bizleri inanılmaz sonuçlara taşıyacağı görülecektir.

Bugün siyasal - toplumsal - ekonomik alanlarda çıkmaz gibi gözükten sıkıntılarımız, küreselleşen dünyada gündem oluşturacak "çeşitlilik", "kültürel zenginlik ve derinlik", ve "kimlikli yeni bir birey yaratmak" için gerekli her türlü ögenin bu topraklarda yeterince var olmasıyla atlatılabilecektir. Bu bulunmaz olanak ve zemin, "yeniden yapılanma", "güçlü değişim" için Türkiye'yi zorlamaktadır.

Yanırları - doğrularıyla dünyanın sürüklenen bir toplumu olmayı aşacak temel noktaları

sıraladığımızda, "insan" ögesinin tüm sorunlara karşın Türkiye'de var olduğunu görüyoruz. Bu "görgülü" topraklarda yaşayan insanların okuma - yazma oranıyla açıklanamayacak birikimi, geleceği oluşturmamızda temel girdilerin başında gelmektedir. Kendine sürekli soru soran, her alanda sayısı azımsanmayacak bu birikimli insanlar, Türkiye'nin geleceğini kimlikli kılabilecek niteliktedirler. Bugün bu toplantıya katılan insanları örnek göstermek bile, bir ölçü olabilir.

Eğer ülkü - bölge ölçeğinde çevre ve kültür öncelikli bir tasarıma, önünü gören bir planlamaya ulaşabilirsek, "doğası", "kültürel birikimiyle", dünyanın özel coğrafyasını tekrar uygurluklar tarihinin odak noktalarından biri konumuna getirebilir, bu yargıyı pekiştirebiliriz.

Küreselleşen, gündemini gittikçe hızlandıran dünyanın acımasız yanlışlarını göğüslemek istiyorsak, kendi topraklarımızın "altındaki ve üstündeki yağmaya" son vermemiz gerekmektedir.

Bu hem günümüz için, hem de bu birikimi bizlere binlerce yıl içinde geliştirerek aktarmış bu toprakların insanları için kaçınılmaz bir görev olacaktır.

Korkunun yararı olmadığı açık. Ancak bizleri kızgınlığa sürükleyecek kadar hız kazanan "özel coğrafyanın özgün kimliği ve birikiminin" kendi halkı, seçtiği yöneticiler tarafından gözden çıkarılması gerçeğini de, "çılgınlıktan" akıl çizgisi içine çekmemiz gerekir. Bu sorumluluk, o hep değindiğimiz birikimli-özverili-bilinçli kimliklerin "havlu atmamasıyla" mümkündür. Dünyanın özel coğrafyasının olanaklarını sonuna kadar tartabilen bu insanların, çağın gereklerine uygun bir örgütlenmeyle dünyanın oluşan gündemini göğüslemeleri, yağmanın hızını azaltabilir, yeniden siper kazma sürecini bizlere sağlayabilir. Kısacası, ülkede bir "geçiş dönemi" yaratılarak, dünyanın geleceğini bu topraklara yaraşır ortama tekrar kavuşturabiliriz.

İzmir, tarihin her döneminde, her aşamasında, dış dünyaya en açık kentlerin başında gelir. Sonuçlarından da en hızlı etkilenen bir kent olarak, bu toplantıyla yeni bir tartışma ortamına neden olursa, tarihsel geçmişine uygun bir sonuca ulaşmış olur. Bu ve benzeri toplantılar, dünyayla koşut düşünme ve tartışmanın ötesinde, ülkenin kendisini sağlıklı yargılamasının da ipuçlarını vermelidir.

Türkiye'nin sıkıntıları ve sancılarının giderilmesinin yolu, yine kendi gerçeklerinde saklıdır. Bu gerçekler de acımasız tartışmak, özverili yeni örgütlenmelerle olur. Bu sonuçlar, Türkiye kadar dünya için de sayısız yeni yaşamsal girdiler içerebilir.